

ภูมิปัญญา 'ชีวะอนุรักษ์' ม.มหิดล สู่อควาเรียม-แหล่งเพาะปลาน้ำจืด

“ชีววิทยาเชิงอนุรักษ์” ถือเป็นภารกิจที่ท้าทายของโลกในขณะนี้ที่ทรัพยากรธรรมชาติกำลังใกล้สูญสลายซึ่งในปัจจุบันสัตว์น้ำโดยเฉพาะ “ปลา” ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของ SDG14 (Life Below Water) ที่นอกจากจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญถึงแหล่งอาหารโปรตีนอันอุดมสมบูรณ์ของมนุษย์ทั้งโลกแล้ว ปลายังเป็นตัวชี้วัดถึงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศแหล่งน้ำจืดที่มีเพียง 3% ทั่วโลก ปลาน้ำจืดจึงมีโอกาสที่จะคาดการณ์ได้ถึงภาวะการสูญพันธุ์ได้ในอนาคต

ผศ.ดร.สัมพันธ์ ทองหนู้ย อาจารย์ประจำสาขาวิชาชีววิทยาเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี ผู้มีผลงานวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้องตีพิมพ์มากมายในวารสารวิชาการนานาชาติที่อยู่ในฐานข้อมูล SCOPUS ซึ่งก่อให้เกิดคุณูปการต่อวงการอนุรักษ์ปลาน้ำจืดของไทยตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา โดยหนึ่งในผลงานที่นับเป็นความภาคภูมิใจของมหาวิทยาลัยมหิดล ในฐานะ “ปัญญาของแผ่นดิน” ตามปณิธานฯ ได้แก่ การ

ศึกษาการอพยพย้ายถิ่นวางไข่ปลาน้ำจืดซึ่งเป็นข้อมูลที่พบน้อยมากในประเทศไทยสู่ระดับนโยบายของกรมประมง เพื่อป้องกันการจับปลาในฤดูวางไข่ โดยสามารถขยายระยะเวลาจาก 2 เดือนเป็น 4 เดือน

จากการลงพื้นที่ศึกษา “ลำห้วยบักคี่” อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี พบว่ามีปลาหลากหลายชนิดที่ยังคงต้องการวางไข่มากกว่า 2 เดือนในฤดูน้ำแดง ซึ่งเกิดในช่วงฝนตกหนักจนน้ำในแม่น้ำสูงขึ้น โดยสีแแดงของแม่น้ำเกิดจากฝนที่ตกลงมา แล้วชะล้างเอาแร่ธาตุบนหน้าดินละลายลงแม่น้ำ ทำให้เกิดเป็นน้ำแแดงซึ่งเป็นสัญญาณทางธรรมชาติที่ทำให้ปลาน้ำจืดอพยพจากเขื่อนวชิราลงกรณขึ้นมาวางไข่ในบริเวณต้นน้ำของลำห้วยบักคี่

นอกจากนี้ ยังพานักศึกษาสาขาวิชาชีววิทยาเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี ลงพื้นที่ศึกษาพันธุ์ปลาในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และห้วยขาแข้งใน จ.กาญจนบุรี และ จ.อุทัยธานี เพื่อเก็บตัวอย่างพันธุ์ปลา และตรวจวัดคุณภาพน้ำ เปรียบเทียบกับ 10 ปีที่ผ่านมา

ผศ.ดร.สัมพันธ์กล่าวว่า จากการลงพื้นที่ดังกล่าวทำให้นักศึกษาได้สัมผัสและเรียนรู้ถึงความหลากหลายทางชีวภาพ พร้อมประสบการณ์อันทรงคุณค่าจากการได้ค้นพบปลาชนิดใหม่ของโลกประมาณ 15 ชนิดในเขตลุ่มน้ำแม่กลอง พบว่าปลาน้ำจืดบางชนิดแม้จะสามารถทนต่อสภาพน้ำที่เปลี่ยนแปลงได้ แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งอาจเกิดการสูญพันธุ์ได้ หากไม่ได้รับการอนุรักษ์และรักษาระบบนิเวศแหล่งน้ำกับสภาวะแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ซึ่งแพลตฟอร์มดังกล่าวใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

ข่าวสด

Khao Sod
Circulation: 950,000
Ad Rate: 1,100

Section: First Section/หลากหลาย

วันที่: อังคาร 6 สิงหาคม 2567

ปีที่: 34

ฉบับที่: 12305

หน้า: 13(ล่าง)

Col.Inch: 58.33

Ad Value: 64,163

PRValue (x3): 192,489

คลิป: ขาว-ดำ

หัวข้อข่าว: ภูมิปัญญา'ชีวะอนุรักษ์'ม.มหิดล สู่อควาเรียม-แหล่งเพาะปลาน้ำจืด'

นอกจากนี้ ค่ายศาสตร์แห่งชีววิทยาเชิงอนุรักษ์ ยังช่วยต่อชีวิตปลาไทยสายพันธุ์ดั้งเดิมให้สืบต่อถึงรุ่นลูกหลาน โดยใช้หลักการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อผลิตลูกพันธุ์ปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ ทองหนู้ย มองว่าควรเป็นการพัฒนาจากพ่อ-แม่พันธุ์ท้องถิ่นสายพันธุ์ดั้งเดิมที่มีอยู่เขตพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง เพื่อจะได้ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศแหล่งน้ำ

โดยงานพัฒนาสายพันธุ์ปลาน้ำจืดเชิงอนุรักษ์ จะเน้นการใช้พ่อ-แม่พันธุ์ปลาสายพันธุ์ดั้งเดิมเพื่อรักษาพันธุกรรมเดิมไว้ จึงเป็นงานที่แตกต่างจากงานพัฒนาสายพันธุ์ปลาน้ำจืดแบบผสมข้ามสายพันธุ์ (Hybridization) หรือเทคนิคทางพันธุวิศวกรรม

(Genetic Engineering) ในด้านการตัดต่อทางพันธุกรรม ซึ่งเหมาะสำหรับการพัฒนาพันธุ์ปลาในเชิงเศรษฐกิจมากกว่า

จากประสบการณ์และองค์ความรู้ที่สั่งสมมาอย่างยาวนานด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาน้ำจืดของไทย และการต่อยอดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายระดับนานาชาติจากมหาวิทยาลัยฟลอริดา สหรัฐอเมริกา ซึ่งตั้งอยู่ในเขตกิ่งร้อน มีพันธุ์ปลาน้ำจืดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศไทยซึ่งอยู่ในเขตร้อนชื้น โดย ผศ.ดร.สัมพันธ์ เป็นความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะสร้าง “แหล่งธรรมชาติวิทยาเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์ปลาและสัตว์น้ำ”

(Aquarium) ที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้กับลุ่มน้ำแม่กลองที่เป็นศูนย์รวมความหลากหลายทางชีวภาพของชนิดพันธุ์ปลาสัตว์น้ำต่างๆ และเป็นแหล่งพันธุ์ปลาน้ำจืดที่มีชื่อเสียงระดับโลก ที่มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี เพื่อเป็นแหล่งศึกษา เรียนรู้ วิจัยทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของไทยต่อไป